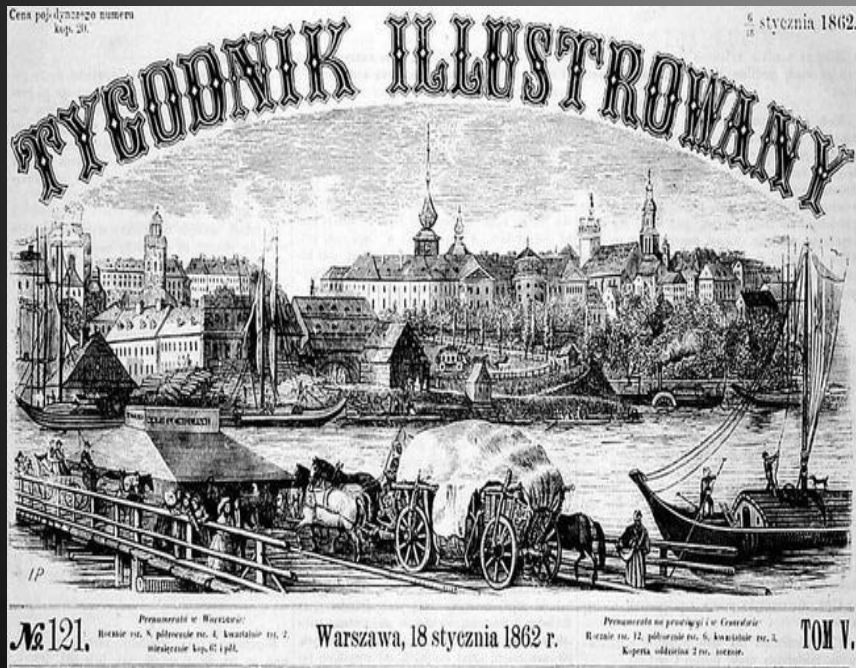

O BOWIĄZKI WZGLĘDEM LUDZKOŚCI I CYWILIZACJI.

HASŁA POZYTYWIZMU W FELIETONIE

Zjawisko prasy 2. połowy XIX w.

- ▶ prasa jako trybuna myśli młodych pozytywistów (propagowanie tez społeczno-politycznych w publicystyce warszawskiego pozytywizmu, miejsce prowadzenia sporów ideowych z rzecznikami poprzedniej epoki),
- ▶ prasa jako szkoła literacka młodych pisarzy –publicystów (np. miejsce publikacji debiutów prozatorskich pisarzy pokolenia młodych: nowel, opowiadań, miniatur narracyjnych, powieści w odcinkach),
- ▶ „młoda prasa” jako zjawisko socjologiczne (praca w redakcji jako sposób integracji środowiska młodych intelektualistów)

Felieton jako gatunek publicystyczny

Felieton (fr. *feuilleton* „zeszycik, odcinek powieści”) – gatunek publicystyczny, krótki utwór dziennikarski (prasowy, radiowy, telewizyjny) utrzymany w osobistym tonie, lekki w formie, wyrażający punkt widzenia autora. Porusza i komentuje aktualne tematy społeczne, zwraca uwagę na ujemne zjawiska w życiu codziennym, często wykorzystując do tego elementy satyry, ironii, humoru itp. Wprowadza elementy fikcji literackiej. Cechuje się jednak faktograficznością i dokumentarnością – jego punktem wyjścia są prawdziwe wydarzenia, przetwarza konkretne fakty. Z tej perspektywy felieton znajduje się na granicy między literaturą faktu a literaturą artystyczną.

Felieton Bolesława Prusa

Jubileusz i współczesność

Cechy gatunkowe	Możliwości realizacji cechy	Przykłady z tekstu B. Prusa
Autor	subiektywizacja	<ul style="list-style-type: none"> – ujawnienie się osoby autora za pomocą form 1. os. lp czasownika (<i>Wyznaję, że..., Znam nawet wypadki...</i>), – słownictwo oceniające (<i>łachman sławy, zaściankowy patriotyzm</i>)
	emocjonalność	<ul style="list-style-type: none"> – słownictwo nacechowane pod względem emocjonalnym (<i>bankrut, przykre wrażenie</i>)
Tematyka	różnorodność	<ul style="list-style-type: none"> – duża rozpiętość skojarzeń (np. jubileusz odsieczy wiedeńskiej, osiągnięcia naukowe Polaków znajdujących się poza granicami, działania podejmowane na terenie Polski)
	aktualność	<ul style="list-style-type: none"> – osiągnięcia współczesnych Polaków (np. tych przebywających na emigracji), – praktyczna realizacja programu pozytywistycznego
	istotność podejmowanego tematu	<ul style="list-style-type: none"> – refleksja na temat losu Polaków w XIX w. (znikomych efektów ich działań w Polsce) – pesymistyczna refleksja nad osiągnięciami programu warszawskiego pozytywizmu
Kompozycja	dygresyjność	<ul style="list-style-type: none"> – luźna kompozycja (jubileusz pretekstem do refleksji na temat losu Polaków na emigracji w 2. połowie XIX w.)
	uogólnienia	<ul style="list-style-type: none"> – formułowanie tez odnośnie Polaków, historii, „romantycznej” i „pozytywistycznej” wizji poświęcenia
	szczegółowość	<ul style="list-style-type: none"> – przywoływanie konkretnych informacji (np. na temat działań na rzecz <i>podupadłych lekarzy, głuchoniemych</i>)
	komentarz	<ul style="list-style-type: none"> – autorski komentarz odnoszący się do <i>obowiązków względem ludzkości</i>
	puenta	<ul style="list-style-type: none"> – ironiczny sens puenty w zdaniu: <i>Jeżeli niewiele zrobiono, przynajmniej dużo myślano i chciano.</i>
Styl	ironiczność	<ul style="list-style-type: none"> – operowanie ironią w odniesieniu do współczesnych Polaków (<i>przynajmniej dużo myślano i chciano</i>), – porównanie Polski do <i>starej panny</i>
	aforystyczność	<ul style="list-style-type: none"> – por. pesymistyczny sens aforyzmu w akapicie 2. (<i>w polityce i w codziennym życiu każdy jak najgoręcej dba o własną skórę, a jak najrychlej stara się zapomnieć o długach</i>)
	niejednorodność	<ul style="list-style-type: none"> – elementy stylu reportażowego (ukazanie losów Polaków znajdujących się w Rosji), refleksyjnego (por. funkcja akapitu 8.)

Zestawienie światopoglądu romantycznego z pozytywistycznym

